

А. Сабыржан, э.ғ.к., профессор¹

А. Мұқатай*, э.ғ.к., PhD, қауымд. профессор²

К. Мәмбетқазиев, магистр (МВА)²

Ж.З. Арынова, э.ғ.к., доцент¹

Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті,

Қарағанды қ., Қазақстан¹

Қазақстан-Американдық еркін университеті,

Өскемен қ., Қазақстан²

* – негізгі автор (хат-хабарларға арналған автор)

e-mail: 19tas@mail.ru

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӨНДЕУ ӨНЕРКӘСІБІН ДАМУ ТУДА МЕМЛЕКЕТТІК ЫНТАЛАНДЫРУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Мақалада Қазақстандағы өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының дамуын мемлекеттік ынталандыру шараларының экономикалық аспектілері мен тиімділігі зерттелген. Мақаланың мақсаты - Қазақстандағы өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының дамуын мемлекеттік ынталандыру шараларының экономикалық аспектілері мен тиімділігін бағалау. Зерттеу өнеркәсіптің дамуына әсер ететін негізгі факторларды анықтауға, сондай-ақ мемлекеттік қолдау бағдарламаларының экономикалық дамуға әсерін талдауға бағытталған. Сипаттамалық статистика әдістері, деректерді визуализациялау, аналитикалық кестелер және статистикалық көрсеткіштерді есептеу қолданылды. 2021-2025 жылдарға арналған ұлттық кәсіпкерлікті дамыту жобасы, «Даму-Оптимал», «Қарапайым заттар экономикасы», «Бизнестің жол картасы-2025» және басқа да негізгі мемлекеттік қолдау бағдарламалары зерттелді. Осы бағдарламалардың арқасында өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының өндіріс көлемі мен салық түсімдерінің едәуір артқаны анықталды. Сектордың сәтті дамуына әсер ететін негізгі факторлар, соның ішінде негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемі және мемлекеттік қолдау деңгейі айқындалды. Мемлекеттік қолдау шаралары еңбек өнімділігінің өсуіне және сектордағы жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге оң әсер ететіні дәлелденді. Сондай-ақ, осы бағдарламалардың кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігіне әсері талданды. Зерттеу нәтижелері мемлекеттік қолдау стратегияларын әзірлеу және Қазақстандағы өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін маңызды.

Кілт сөздер: мемлекеттік шаралар, өңдеу өнеркәсібі, Қазақстан, еңбек өнімділігі, мемлекеттік қолдау, бәсекеге қабілеттілік, негізгі капиталға инвестициялар, салық түсімдері, қолдау бағдарламалары.

Ключевые слова: государственные меры, обрабатывающая промышленность, Казахстан, производительность труда, государственная поддержка, конкурентоспособность, инвестиции в основной капитал, налоговые поступления, программы поддержки.

Keywords: state measures, manufacturing industry, Kazakhstan, labor productivity, state support, competitiveness, investments in fixed assets, tax revenues, support programs.

Кіріспе. Әлемдік экономикалық дағдарыстар мен Covid-19 жаһандық пандемиясы бірінші кезекте ШОБ субъектілеріне теріс әсер етеді. Осыған байланысты ШОБ субъектілерінің қызметін қолдау және ынталандыру қазіргі жағдайда ерекше маңыздылық пен өзектілікке ие болады, өйткені кәсіпкерлік белсенділіктің төмендеуі ел бюджетіне салық түсімдерінің азаюына, жұмыс орындарының қысқаруына, инновацияларды құру және енгізу саласында өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындарының артта қалуына әкеп соғады.

2020 жылдың 11 наурызында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы коронавирустың жаңа түрі – COVID-19 пандемиясын жариялады, ал 2023 жылдың 5 мамырында төтенше жағдай режимі аяқталып, COVID-19 пандемиясының мәртебесі Жойылды деп жарияланды. COVID-19 пандемиясынан туындаған дағдарыс 3 жыл, 1 ай және 3 апта немесе 1150 күнге созылды.

Қазіргі уақытта өңдеу өнеркәсібінде ШОБ-ты мемлекеттік қолдаудың талап етілетін шараларының бірі «Даму» ҚДҚ-дан кепілдік беру бағдарламалары болып табылады, мысалы:

1. 2021-2025 жылдарға арналған кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі ұлттық жоба (1 млрд. теңгеге дейінгі кредиттер).

2. Қазақстанның шағын және шағын бизнесі үшін микрокредиттер бойынша кепілдіктер (20 млн.теңгеге дейінгі кредиттер).

3. «Қарапайым заттар экономикасы» (1 млрд. теңгеге дейінгі кредиттер).

4. «Даму-Оптима» бағдарламасы (несие сомасы 500 млн.теңгеге дейін).
5. «Бизнестің жол картасы-2025» (1 млрд.теңгеге дейінгі кредиттер).
6. Астана қаласының кәсіпкерлеріне арналған «Астана бизнес 1 және 2» бағдарламалары (100 млн.теңгеге дейінгі кредиттер, 8,5% - дан аспайтын мөлшерлеме).
7. «Еңбек» бағдарламасы (өнімді жұмыспен қамтуды дамыту, өңірге байланысты кредит сомасы 6 500-ден 8 000 АЕК-ке дейін).

Мақаланың мақсаты – Қазақстандағы өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының дамуын мемлекеттік ынталандыру шараларының экономикалық аспектілері мен тиімділігін бағалау.

Өңдеуші өнеркәсібі кәсіпорындарының инновациялық іс-әрекетін ынталандыру тетіктерін бағалаудың бесінші кезеңінде қолданылатын әдістер-сипаттамалық статистика әдістері: деректерді визуализациялаудың графикалық әдістері, аналитикалық кестелер, статистикалық көрсеткіштерді есептеу.

Әдебиеттік шолу. Қазіргі жағдайда елдің экономикалық дамуындағы инновациялар мен инновациялық іс-әрекеттің рөлі артып келеді, демек, өңдеуші өнеркәсібі кәсіпорындарының инновациялық іс-әрекетін мемлекеттік қолдау және ынталандыру тетіктері өзгеруде. Мемлекет инновациялық өнімді алуға мүдделі, өйткені дәл осындай өнімдер тауарлар мен қызметтерді өндірушілерге, нарыққа сұранысқа ие, экономикалық дамуды қамтамасыз ете алады [1,2].

Өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындарының инновациялық іс –әрекетін мемлекеттік қолдау және ынталандыру тетігін қалыптастыру және дамыту бір жағынан, кәсіпкерлікті реттейтін, екінші жағынан, инновациялық іс –әрекетті дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасайтын және ықпал ететін заңнамалық және нормативтік актілер негізінде жүргізіледі [3,4]. Алайда, осыған қарамастан, бүгінгі күні инновациялық іс –әрекетті ынталандыру құралдарын жіктеудің бірыңғай тәсілі жоқ, бұл салық заңнамасында көзделген барлық салық жеңілдіктерін толық көлемде және тиісті дәрежеде пайдалануға мүмкіндік бермейді.

Осылайша, инновациялық іс –әрекетті салықтық ынталандырудың барлық қолданыстағы және ықтимал мүмкін құралдарын қарастыру негізінде салықтық ынталандырудың бұл құрамы өте үлкен екенін атап өтуге болады [5,6].

Қорытындылай келе, өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындарының инновациялық іс –әрекетін қазіргі тұстағы мемлекеттік қолдау мен ынталандыруды қалыптастыру үкіметтің осы немесе басқа салада, біздің жағдайда, инновациялық іс –әрекетті ілгерілету үшін пайдаланатын құралдардың тиімділігін тиянақты бағалаусыз мүмкін емес екенін атап өтеміз. Біздің пікіріміз бойынша, олар әрекет ететін экономикалық жүйеге тән жағдайлардан мемлекеттің басым міндеттеріне сәйкес келетін ынталандырудың тиімді құралдарын таңдау осы тетікті қалыптастырудың негізіне алынуы керек.

Негізгі бөлім (нәтижелер мен талқылау). Зерттеудің келесі кезеңінде Қазақстан халқын жұмыспен қамтудағы өңдеу өнеркәсібінің үлесіне талдау жүргізілді (1-сурет).

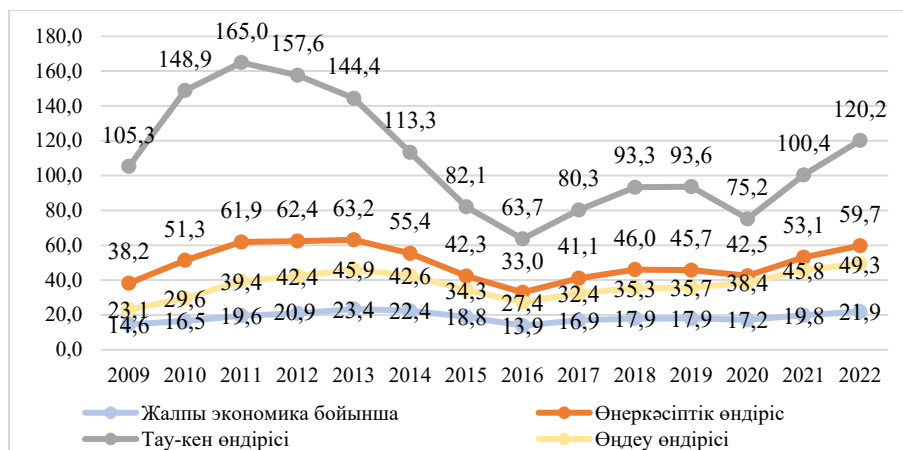

1-сурет. Қазақстан халқын жұмыспен қамтудағы өңдеу өнеркәсібінің үлесі*

* [7] ҚР СЖРА ҰСБ дереккөзі негізінде авторлармен құрастырылған

2009 жылдан 2022 жылға дейінгі кезеңде Қазақстанның өңдеу өндірісі секторында жұмыспен қамтылғандар саны 70 мың адамға, тиісінше 543 мың адамнан 613 мың адамға дейін немесе 12,8%-ға өсті. 2022 жылы Қазақстан халқының жұмыспен қамтылуындағы өңдеу өнеркәсібінің үлесі 6,8% құрады, 2009 жылмен салыстырғанда 0,1 пайыздық тармаққа төмендеді және теріс трендке ие. Осылайша, Қазақстанның өңдеуші өндіріс секторындағы жұмыспен қамту деңгейі сақталуда, бірақ талданып отырған кезеңде республика бойынша Жұмыспен қамтудың 6,3-6,8%-ы өте төмен деңгейде қалып отыр.

Өңдеуші өнеркәсіптегі жұмыспен қамту көрсеткішінің төмен үлесі саладағы еңбек өнімділігінің өсуіне әсер етеді (2-сурет).

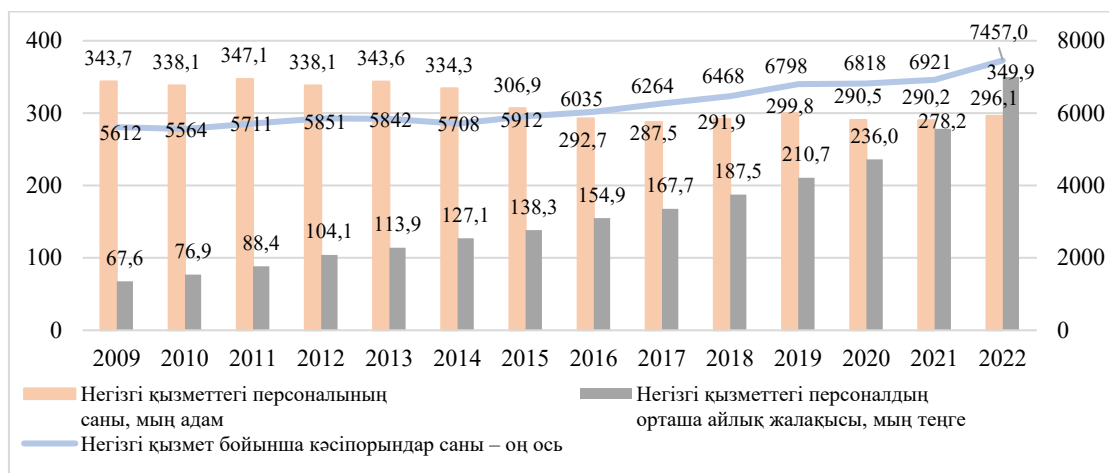

2-сурет. Жалпы экономика және өнеркәсіп бойынша еңбек өнімділігі, мың доллар АҚШ/адам*

* [7] ҚР СЖРА ҰСБ дереккөзі негізінде авторлармен құрастырылған

Еңбек өнімділігін талдау көрсеткендей, жалпы экономика бойынша бұл көрсеткіш төмен деңгейде қалып, 2022 жылы 21,9 мың долларды құрады. АҚШ доллары / адам, 7,3 мың АҚШ долл. АҚШ / адам 2009 жылмен салыстырғанда. Талданып отырған кезеңдегі еңбек өнімділігінің ең жоғары көрсеткіштерін 2022 жылы 14,9 мың долларға өскен пайдалы қазбаларды өндіру секторы көрсетті. АҚШ / адам 2009 жылмен салыстырғанда. 2022 жылы өнеркәсіп бойынша жалпы еңбек өнімділігі 46,7 мың долларды құрады. АҚШ доллары/адам, өңдеу өндірісі секторында-29,1 мың доллар. АҚШ / адам талданған кезеңде өнеркәсіптегі еңбек өнімділігінің өсуі 56,2%, пайдалы қазбаларды өндіру секторында – 14,1%, өңдеу өндірісі секторында – 113,4% құрады.

3-суретте Қазақстанның өңдеу өнеркәсібі көрсеткіштерінің 2009-2022 жылдардағы өзгеру динамикасы көрсетілген.

3-сурет. Қазақстанның өңдеу өнеркәсібі көрсеткіштерінің 2009-2022 жылдардағы өзгеру динамикасы көрсетілген*

* [7] ҚР СЖРА ҰСБ дереккөзі негізінде авторлармен құрастырылған

3-суреттің деректерін талдау Қазақстанның өңдеу өндірісі секторындағы негізгі қызмет бойынша кәсіпорындардың саны 2009 жылдан 2022 жылға дейін өсуді көрсететінін көрсетті. Мәселен, 2009 жылы кәсіпорындар саны 5612 бірлікті, 2022 жылы – 6921 бірлікті құрады, өсім 1309 бірлікті немесе 23,3% құрады. Алайда, негізгі қызмет персоналының саны талданып отырған кезеңде 53,5 мың адамға немесе 15,5%-ға қысқарғанын көрсетті. Өңдеу өнеркәсібі секторындағы негізгі қызмет персоналының орташа айлық жалақысы 2022 жылы 349,9 мыңды құрады. 2009 жылмен салыстырғанда 210,6 мың теңгеге немесе 311%-ға ұлғайған теңге.

4-суретте Қазақстанның өңдеу өнеркәсібіндегі 2009-2022 жылдардағы негізгі капиталға инвестициялар мен рентабельділік көрсеткіштерінің өзгеру динамикасы көрсетілген.

4-сурет. Қазақстанның өңдеу өнеркәсібіндегі 2009-2022 жылдардағы негізгі капиталға инвестициялар мен рентабельділік көрсеткіштерінің өзгеру динамикасы көрсетілген*

* [7] ҚР СЖРА ҰСБ дереккөзі негізінде авторлармен құрастырылған

Талданып отырған кезеңде негізгі капиталға салынған инвестициялар 2009 жылмен салыстырғанда 2022 жылы 1208,1 млрд.теңгеге өсіп, 1586 млрд. теңгені құрады. 2009-2022 жылдары өңдеу өнеркәсібі бойынша өнімнің рентабельділігі 2022 жылы 3,1 п.т.-ға 12,1%-ға дейін өсті. Алайда, бұл көрсеткіш банктік емес заңды тұлғаларға 5 жылдан жоғары мерзімде берілетін теңгедегі кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемеден төмен (орта есеппен 15%). Өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының инновациялық қызметін дамытуға арналған несие іс жүзінде қол жетімді құрал емес деген қорытынды жасауға болады.

2007 жылдан 2021 жылға дейінгі кезеңде «Даму» КДҚ жалпы сомасы 3,5 трлн кредитке өңдеуші өнеркәсіп саласындағы 20,6 мың жобаға қолдау көрсетті. теңге. 2020 жылы «Даму» КДҚ қаржылық қолдауына ие болған өңдеуші өндіріс кәсіпорындары 4488 млрд.теңге сомасына өнім шығарды. Кәсіпорындардың көлемі бойынша өнім шығару келесідей: ірі кәсіпорындар – 38%, орта кәсіпорындар – 38%, микро және шағын кәсіпорындар – 29%. 2020 жылы Қордың қаржылық бағдарламалары аясында қолдау тапқан өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындары жалпы сомасы 389 млрд. теңге. 2012-2020 жылдары «Даму» КДҚ-дан көмек алған өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының Төлеген салықтары 1434 млрд.теңгені құрады. 2020 жылы бұл көрсеткіш 389 млрд. теңгені құрады, оның ішінде ірі кәсіпорындардың үлесіне барлық салық төлемдерінің 45%-ы, орташа – 30%-ы, шағын және шағын – 25%-ы тиесілі болды. 2020 жылы «Даму» КДҚ бағдарламалары аясында қолдау тапқан өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарында 177 073 адам жұмыспен қамтылды. Жұмыс орындарының 22%-ы ірі кәсіпорындармен, орташа – 35%-ы, шағын және шағын – 43%-ы қамтамасыз етілді.

Қорытынды. Мақалада Қазақстандағы өңдеу өнеркәсібін мемлекеттік ынталандырудың экономикалық аспектілері жан-жақты талданған. Зерттеу барысында шағын және орта кәсіпорындардың даму көрсеткіштері мен олардың өндіріс көлемдері, жұмыспен қамту деңгейі және салық түсімдеріндегі үлесі анықталды. Алынған нәтижелердің ғылыми жаңалығы, ең алдымен, мемлекеттік қолдау бағдарламаларының тиімділігін дәлелдейді. «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қорының деректері бойынша, өңдеу өндірісі секторында 2022 жылы шағын және орта бизнес өнімдерінің үлесі шамамен 4 трлн теңгеге жетіп, жалпы ШОБ өнімінің 12,3%-ын құрады. Орта есеппен бір кәсіпорынға 89,6 млн теңге өнім шығару көрсеткішімен, өңдеу өнеркәсібі секторындағы кәсіпорындар шағын және орта бизнес өнімінің жалпы шығарылымында екінші орында тұр. Салыстыру үшін, көтерме және бөлшек

сауда секторы бір кәсіпорынға 26,4 млн теңге өнім шығарып, бірінші орында тұр. Мемлекеттік бағдарламалардың әлеуметтік-экономикалық әсері өнім шығаруды 1274%-ға, салық төлемдерін 1011%-ға ұлғайтып, 177073 адамды жұмыспен қамтуда. Бұл нәтижелерді іс жүзінде қолдану мүмкіндігі бар және олар зерттеу мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізілгенін растайды.

Келесі негізгі практикалық ұсыныстар ұсынылуы мүмкін:

1. Қолданыстағы мемлекеттік бағдарламаларды кеңейтіп, олардың аясында өңдеу өнеркәсібінің әртүрлі салаларына бағытталған нақты шараларды қарастыру қажет. Бұл инновацияларды енгізу және жаңа технологияларды қолдануды ынталандырады.

2. Шағын және орта бизнеске арналған қаржылық қолдау механизмдерін жетілдіру қажет. Несие беру шарттарын жеңілдету және кепілдік беру бағдарламаларын кеңейту арқылы кәсіпорындардың қаржылық ресурстарға қолжетімділігін қамтамасыз ету маңызды.

3. Өңдеу өнеркәсібіндегі кәсіпорындар үшін қажетті инфрақұрылымды дамыту, соның ішінде логистикалық және өндірістік инфрақұрылымды жақсарту шараларын жүзеге асыру қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Kurmanov N., Turekulova D., Doskeyeva G., Alina G. A research on innovation in small and medium-sized enterprises: The case of Kazakhstan // *International Journal of Economics and Financial Issues*. – 2016. – Т. 6. – №. 3. – P. 907-910.

2. Kurmanov N., Beisengaliyev Y., Bayandin M., Syzdykova E., Tolysbayeva M. Innovative development of Kazakhstan's raw material (oil and gas) regions: multifactorial model for empirical analysis // *International Journal of Energy Economics and Policy*. – 2022. – Т. 12. – №. 4. – P. 131-140.

3. Әділбекұлы М., Сатбаева А.Ж., Бабажанова Ж.А., Айтходжаева Г.И. Анализ показателей инновационной деятельности предприятий обрабатывающей промышленности Казахстана // *Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли*. – 2023 – №4 (53). – С. 268-274.

4. Сатбаева А.Ж., Сабыржан А., Ильяс А., Есахметова Л.М. Анализ современного состояния развития предприятий обрабатывающей промышленности Казахстана // *Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли*. – 2023 – №4 (53). – С. 390-396.

5. Kurmanov N.A., Uskelenova A.T., Kabdullina G.K., Mukhiyayeva D.M., Utarbayeva G.K. Multifactor Model of Empirical Analysis of Innovative Development of Kazakhstan's Regions. *Economics: the Strategy and Practice*. – 2023. – №18(2). – P. 74-93.

6. Баксултанов Д.Е., Курманов Н.А., Рахимбекова А.Е., Керимкулова М.К. Анализ состояния инновационного развития предприятий Казахстана // *Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли*. – Астана, 2022. – № 2(47). – С. 99-106.

7. Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан. Производство промышленной продукции в Республике Казахстан. Динамические таблицы [Электронный ресурс]. – URL: <https://stat.gov.kz/ru/industries/business-statistics/stat-industrial-production/>.

REFERENCES

1. Kurmanov N., Turekulova D., Doskeyeva G., Alina G. A research on innovation in small and medium-sized enterprises: The case of Kazakhstan // *International Journal of Economics and Financial Issues*. – 2016. – Т. 6. – №. 3. – P. 907-910.

2. Kurmanov N., Beisengaliyev Y., Bayandin M., Syzdykova E., Tolysbayeva M. Innovative development of Kazakhstan's raw material (oil and gas) regions: multifactorial model for empirical analysis // *International Journal of Energy Economics and Policy*. – 2022. – Т. 12. – №. 4. – P. 131-140.

3. Adilbekuly M., Satbaeva A.Zh., Babazhanova Zh.A., Ajthodzhaeva G.I. Analiz pokazatelej innovacionnoj dejatel'nosti predpriyatij obrabatyvajushhej promyshlennosti Kazahstana [Analysis of indicators of innovative activity of manufacturing enterprises in Kazakhstan] // *Vestnik Kazahskogo universiteta jekonomiki, finansov i mezhdunarodnoj trgovli*. – 2023 – №4 (53). – S. 268-274 [in Kazakh].

4. Satbaeva A.Zh., Sabyrzhan A., Il'jas A., Esahmetova L.M. Analiz sovremennogo sostojanija razvitija predpriyatij obrabatyvajushhej promyshlennosti Kazahstana [Analysis of the current state of development of manufacturing enterprises in Kazakhstan] // *Vestnik Kazahskogo universiteta jekonomiki, finansov i mezhdunarodnoj trgovli*. – 2023 – №4 (53). – S. 390-396 [in Kazakh].

5. Kurmanov N.A., Uskelenova A.T., Kabdullina G.K., Mukhiyayeva D.M., Utarbayeva G.K. Multifactor Model of Empirical Analysis of Innovative Development of Kazakhstan's Regions. Economics: the Strategy and Practice. – 2023. – №18(2). – P. 74-93.

6. Baksultanov D.E., Kurmanov N.A., Rahimbekova A.E., Kerimkulova M.K. Analiz sostojanija innovacionnogo razvitija predpriyatij Kazahstana [Analysis of the state of innovative development of enterprises in Kazakhstan] // Vestnik Vestnik Kazahskogo universiteta jekonomiki, finansov i mezhdunarodnoj trgovli. – Astana, 2022. – № 2(47). – S. 99-106. [in Russian].

7. Bjuro nacional'noj statistiki Agentstva po strategicheskomu planirovaniju i reformam Respubliki Kazahstan. Proizvodstvo promyshlennoj produkcii v Respublike Kazahstan [Production of industrial products in the Republic of Kazakhstan. Dynamic tables] [Elektronny resurs]. – URL: <https://stat.gov.kz/ru/industries/business-statistics/stat-industrial-production/> [in Russian].

Сабыржан А., Мукатай А., Мамбетказиев К.Т., Арынова Ж.З.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ОБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В КАЗАХСТАНЕ

Аннотация

В статье исследованы экономические аспекты и эффективность государственных мер по стимулированию развития предприятий обрабатывающей промышленности в Казахстане. Целью данной статьи является оценка экономических аспектов и эффективности государственных мер по стимулированию развития предприятий обрабатывающей промышленности в Казахстане. Исследование направлено на выявление ключевых факторов, влияющих на развитие промышленности, а также анализ существующих программ государственной поддержки и их воздействия на экономическое развитие сектора. Используются методы описательной статистики, включая визуализацию данных, аналитические таблицы и расчет статистических показателей. Изучены основные государственные программы поддержки, такие как Национальный проект по развитию предпринимательства на 2021-2025 годы, Программы «Даму-Оптим», «Экономика простых вещей», «Дорожная карта бизнеса-2025» и др. Установлено, что благодаря этим программам значительно увеличились объемы производства и налоговые поступления от предприятий обрабатывающей промышленности. Определены ключевые факторы, влияющие на успешное развитие сектора, включая объем инвестиций в основной капитал и уровень государственной поддержки. Показано, что меры государственной поддержки оказывают положительное влияние на рост производительности труда и обеспечение занятости в секторе. Также проанализировано, как данные программы влияют на конкурентоспособность предприятий. Результаты исследования имеют важное значение для разработки стратегий государственной поддержки и повышения конкурентоспособности предприятий обрабатывающей промышленности в Казахстане.

Sabyrzhan A., Mukatay A., Mambetkazyev K., Arynova Zh.

ECONOMIC ASPECTS OF STATE INCENTIVES FOR THE DEVELOPMENT OF THE MANUFACTURING INDUSTRY IN KAZAKHSTAN

Annotation

The article examines the economic aspects and effectiveness of state measures to stimulate the development of manufacturing enterprises in Kazakhstan. The aim of this article is to assess the economic aspects and effectiveness of state measures to stimulate the development of manufacturing enterprises in Kazakhstan. The study focuses on identifying key factors influencing the development of the industry, as well as analyzing existing state support programs and their impact on the economic development of the sector. Descriptive statistics methods, including data visualization, analytical tables, and the calculation of statistical indicators, were used. Major state support programs such as the National Project for Entrepreneurship Development for 2021-2025, «Damu-Optima», «Economy of Simple Things», «Business Roadmap 2025», and others were examined. It was found that these programs have significantly increased production volumes and tax revenues from manufacturing enterprises. Key factors influencing the successful development of the sector, including the volume of investments in fixed assets and the level of state support, were identified. It is shown that state support measures positively impact labor productivity growth and employment provision in the sector. Additionally, the impact of these programs on the competitiveness of enterprises was analyzed. The findings are significant for developing state support strategies and enhancing the competitiveness of manufacturing enterprises in Kazakhstan.